วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ
Thai Research and Management Journal

คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ตั้งแต่ พ.ศ.2551 – 2554

The Political leadership of Abhisit Vejjajiva since 2551 - 2554 BC.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร [1]
Chanchai Chitlaoarporn

บทคัดย่อ

การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ สามารถพิจารณาผ่านฐานอำนาจทางการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ การมีบารมีและอิทธิพล การได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชน และ การใช้กำลังเพื่อการบังคับใช้ความรุนแรงจากการควบคุมกองทัพ ซึ่งฐานอำนาจเหล่านี้มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ตั้งแต่ พ.ศ.2551 – 2554 อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางการเมือง ฐานอำนาจทางการเมือง

Abstract

The study of the political leadership of Abhisit Vejjajiva could consider on the important political power base such as owned prestige

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัยสาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

and influence, political support of people, and the violent enforcement from military. Thus, these political bases could influence towards the political leadership of Abhisit Vejjajiva since 2551 - 2554 BC.
Keywords: political leadership, political power base

ความนำ

การศึกษาถึงภาวะผู้นำทางการเมืองของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีลำดับที่ 27 ของไทยก็นับเป็นระดับปัจเจกบุคคลเช่นกัน กระบวนการศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยการตีความ (interpretative approach) ที่มีภาษา (language) และความเข้าใจ (understanding) มาเป็นเครื่องมือในการตีความเพื่อเข้าใจความคิดของมนุษย์ในเรื่องต่างๆ ที่ปรากฏขึ้น (Kann, 1980, pp. 174-175) ซึ่งการศึกษาภาวะผู้นำของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ถือได้ว่าเป็นบททดสอบหนึ่งของการใช้วิธีการศึกษาแบบตีความในการอธิบายความคิดและการแสดงออกของปัจเจกบุคคลได้ เพราะสามารถสร้างความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำได้เช่นกัน ตลอดจนยังสามารถทำให้เข้าใจปรากฏการณ์การณ์ทางการเมืองไทยในช่วงเวลาที่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จัดตั้งรัฐบาลไปพร้อมกันด้วย บทความนี้จึงย่อมเป็นทั้งการทดสอบการใช้วิธีการตีความข้อมูลจาก จาก http://th.wikipedia.org และ www.abhisit.org เท่านั้น เพื่อการสร้างองค์ความรู้ทางการเมืองผ่านการศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมืองในอดีต โดยมุ่งเน้นถึงคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ตั้งแต่ พ.ศ.2551 – 2554 ซึ่งย่อมขยายองค์ความรู้ทางด้านไทยคดีศึกษาในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ตั้งแต่ พ.ศ.2551 – 2554 ได้เป็นอย่างดี

แนวคิดเกี่ยวกับ “ชนชั้นนำ”

คำว่า “ชนชั้นนำ” ทางทฤษฎีนั้นสามารถถูกนิยามให้หมายถึง กลุ่มคนที่มีอำนาจในเชิงสถาบัน สามารถควบคุมทรัพยากรทางสังคม (ที่ไม่ใช่แค่เพียงความมั่งคั่ง, เกียรติภูมิ และสถานภาพเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทรัพยากรส่วนบุคคลด้วย เช่น บุคลิกส่วนบุคคล, เวลา, แรงจูงใจ และพลัง) และมีอิทธิพลอย่างจริงจัง และมีศักยภาพในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งพวกกลุ่มชนชั้นนำจะตระหนักถึงเจตจำนงของตนมากกว่าฝ่ายตรงข้าม อย่างไรก็ตาม ในการนิยามทางทฤษฎีนั้น นิยามของชนชั้นนำไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องแค่เพียงผู้ครอบครองชั้นบนสุดของสังคมเท่านั้น เพราะสามารถรวมถึงกลุ่มคนที่อยู่ทั้งในระดับบนสุด หรือล่างสุด หรืออยู่ภายนอกองค์กรหรือสถาบันได้ด้วย กล่าวคือ อาจจะรวมถึงประชาชนที่เป็นนายทุน, ชนชั้นกลาง หรือชนชั้นกรรมาชีพด้วย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลทั้งในทางตรงและทางอ้อมต่อกระบวนการตัดสินใจและการควบคุมทรัพยากรทางสังคม (social resource) จึงย่อมสามารถจะนิยามคนกลุ่มนี้ว่าเป็นชนชั้นนำได้เช่นกัน

ส่วนคำว่า “ชนชั้นนำระดับชาติ” นั้น Higley and Burton (2006, pp. 5-8) ได้ให้นิยามอย่างชัดเจนว่า “เป็นกลุ่มบุคคลที่ถือครองอำนาจไว้โดยลำพัง ที่เป็นประจำ และอย่างจริงจังทีส่งผลต่อผลลัพธ์ทางการเมืองในระดับมหภาคของสังคมที่ถูกจัดตั้งขึ้น”

ทั้งนี้ Arslan (2006, p.6) ได้ให้นิยาม “ชนชั้นนำระดับชาติ” ไว้ว่า “เป็นกลุ่มคนที่ครองตำแหน่งสั่งการสำคัญ (key command position) ในส่วนที่เป็นสถาบันหลักของชาติทั้งในด้านอำนาจและความมั่งคั่ง ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จะเป็นหุ้นส่วนที่สำคัญ (greatest share) ในระบบสถานภาพ, อำนาจ, ความมั่งคั่ง และเกียรติภูมิเชิงสถาบัน”

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า “ชนชั้นนำทางการเมือง” คือกลุ่มคนจำนวนน้อยที่ครองทรัพยากรที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อการกำหนดและการตัดสินใจในเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนส่วนใหญ่”

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงฐานอำนาจและการใช้อำนาจของผู้นำ ย่อมพบว่าอำนาจเป็นความสามารถในการมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นให้กระทำตามโดยปราศจากการต่อต้าน (ธวัช บุณยมณี. 2550, หน้า 6) คำว่า “อำนาจ (power)” นี้มีความเกี่ยวข้องและคล้ายคลึงกับคำว่า “อิทธิพล (influence)” ซึ่งถือเป็นรูปแบบหนึ่งของพลังอำนาจทั้งในทางที่ดี เช่น การเป็นตัวอย่างผู้นำที่ดี และทางไม่ดี เช่น การเป็นอันธพาลผู้โหดร้าย กับคำว่า “อำนาจหน้าที่ (authority)” ซึ่งเป็นอำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับผู้ครองตำแหน่งผู้บริหารในองค์กร

นอกจากนี้หากพิจารณาถึงฐานอำนาจของ ตามแนวคิดของ Max Weber จะพบว่า (Weber. 1978; วันชัย มีชาติ. 2550, หน้า 41-42) แล้วพบว่า ผู้นำสามารถสร้างอำนาจได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

ฐานอำนาจด้านกฎหมาย (legal authority) เป็นอำนาจที่เน้นหลักความมีเหตุผล อำนาจตามกฎหมายนี้เหมาะกับโครงสร้างสังคมสมัยใหม่ที่มีความสลับซับซ้อน อำนาจตามกฎหมายจะใช้ในองค์การแบบระบบราชการที่ Max Weber เสนอไว้

ฐานอำนาจด้านประเพณี (traditional authority) เป็นอำนาจที่เกิดจากขนบธรรมเนียมหรือประเพณีปฏิบัติที่ยึดถือกันมา การใช้อำนาจตามประเพณี เช่น การสืบสันตติวงศ์ การใช้อำนาจแบบนี้มักจะพบในสังคมแบบศักดินา

ฐานอำนาจด้านบารมี (charismatic authority) เป็นอำนาจที่เกิดจากคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งทำให้ผู้อื่นเชื่อฟังหรือยอมทำตามผู้นำ เป็นอำนาจที่ติดอยู่กับตัวบุคคล การใช้อำนาจบารมี เหมาะสมกับสังคมในยุคดั้งเดิมที่มีลักษณะความสัมพันธ์ในเชิงเครือญาติ หรือสังคมชนเผ่า

จากข้างต้นย่อมแสดงว่า ผู้นำแต่ละคนอาจมีการสร้างฐานอำนาจไว้มากกว่า 1 ฐานได้ หรือกล่าวได้ว่าผู้นำสามารถครอบครองฐานอำนาจทั้งหมดเพื่อใช้ในการบริหารจัดการและปกครองควบคุมผู้ตามได้

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณากงล้อประวัติศาสตร์ถึงรูปแบบการเข้าสู่ฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองระดับชาติย่อมพบว่ามีหลายลักษณะ ได้แก่

ประการแรก การปฏิวัติและรัฐประหารเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยตรง ซึ่งเป็นการใช้อำนาจทางการทหารหรือกองกำลังอื่นๆ ที่มีศักยภาพในลักษณะเดียวกันทำการยึดอำนาจจากรัฐบาลเก่าทั้งมาจากการเลือกตั้งหรือรัฐประหารมาก่อน โดยมากจึงมักเรียกรัฐบาลเหล่านี้ว่าเป็น “รัฐบาลเผด็จการทหาร” และมักพบมากในประเทศที่ด้อยและกำลังพัฒนาทางการเมือง

ประการต่อมา การรับคำเชิญให้เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งเป็นการเข้าสู่อำนาจผ่านกระบวนการทางการเมืองในทางอ้อม โดยอาศัยการสวมบทบาทของ “คนกลาง” ที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ว่าสามารถประสานหรือรอมชอมผลประโยชน์ร่วมของทุกฝ่ายได้ลงตัวที่สุด การสร้างสถานภาพดังกล่าวได้จึงต้องอิงอาศัยหลายปัจจัยมาสนับสนุน อาจเป็นได้ทั้งในเชิงบวก เช่น คุณงามความดีที่เคยกระทำมา การบุญคุณที่เคยเกื้อหนุนทุกฝ่าย และในเชิงลบ เช่น การติดสินบน การจูงใจว่าจะให้ผลประโยชน์ในอนาคต ทั้งนี้โดยรวมจึงเป็นการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองที่ต้องอาศัยการยอมรับเป็นสิ่งสำคัญ ขณะเดียวกันก็ต้องอาศัยทุนทางการเมืองในหลายลักษณะไปพร้อมกันด้วย

ประการที่สาม การลงสมัครรับเลือกตั้งโดยอาศัยวิธีการทุจริต วิธีการนี้ช่วยให้ผู้แสวงหาอำนาจสามารถครองตำแหน่งทางการเมืองโดยอ้างถึง “ความเป็นตัวแทนของประชาชน (representative)” ผ่านกระบวนการการเลือกตั้ง ซึ่งในกระบวนการดังกล่าวมีกลไกการทุจริตที่ต้องอาศัยเงินทุน อิทธิพล และผลประโยชน์ที่เพียงพอต่อพวกพ้อง เป็นทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญ การเลือกตั้งที่เกิดขึ้นจึงเป็นเสมือนการเปิดช่องทางการเมืองให้ใครก็ตามที่มีปัจจัยข้างต้น สามารถใช้และเข้าช่วงชิงโอกาส

ทางการเมืองนี้เป็นบันไดก้าวเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองภายใต้ภาพลักษณ์ของตัวแทนประชาชนที่เป็นประชาธิปไตย และหากการทุจริตการเลือกตั้งกระทำได้อย่างแนบเนียน ก็ย่อมทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเหล่านี้สามารถพลางคราบโจรเป็นผู้รักประชาธิปไตยได้อย่างแนบเนียนตามไปด้วย อย่างไรก็ตามหากพิจารณาไปพร้อมกับประเด็นการกำจัดคู่แข่งทางการเมืองที่มีหลายวิธี อาทิ ใช้อิทธิพลข่มขู่ ใช้การเจรจาแลกเปลี่ยน ใช้เงินหรือผลประโยชน์หว่านล้อม ใช้การลอบทำร้ายทั้งเพื่อให้เกรงกลัวจนอาจถึงขั้นมุ่งหมายเอาชีวิต เป็นต้น ย่อมพบว่า แม้การเข้าสู่เส้นทางการเมืองจะต้องผ่านกระบวนการเลือกตั้ง แต่การกำจัดคู่แข่งทางการเมืองด้วยวิธีการข้างต้นก็สนับสนุนนักทุจริตการเลือกตั้งเป็นอย่างดี เพราะช่วยให้การทุจริตการเลือกตั้งทำได้ราบรื่น ลดอุปสรรคขัดขวางในด้านตัวสมัครได้มาก

ประการที่สี่ การลงสมัครรับเลือกตั้งโดยสุจริต ซึ่งผู้ที่เข้าสู่ถนนทางการเมืองโดยวิธีการนี้ต้องอาศัยทุนทางสังคมสูง (high social capital) กล่าวคือ ต้องเป็นบุคคลที่ประชาชนโดยทั่วไปยอมรับว่าเป็น “คนดี” หรือ “คนเหมาะสม” หรือ “คนที่เชื่อถือได้” กับการเป็นผู้นำทางสังคมการเมืองที่ดี สามารถสร้างหรือกระจายผลโยชน์สาธารณะ (public goods) ให้เกิดแก่ประชาชนส่วนใหญ่ได้ บุคคลที่มีสูงย่อมสามารถก้าวเข้าสู่การลงสมัครรับเลือกตั้งได้อย่างภาคภูมิ ขณะเดียวกันย่อมเป็นคู่แข่งสำคัญกับนักทุจริตการเลือกตั้ง เพราะฉะนั้นการได้รับการสนับสนุนหรือผลักดันจากประชาชนโดยตรง ซึ่งการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองในลักษณะเช่นนี้ถือว่าเป็นเสียงสวรรค์ที่เห็นพ้องและ/หรือคนส่วนใหญ่เห็นว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีความรู้ ความดี ความสามารถ เหมาะสมเข้าสู่การดำรงตำแหน่งทางการเมือง ด้วยเหตุนี้จึงย่อมทำให้กระบวนการเลือกตั้งที่สุจริตและยุติธรรมเกิดขึ้นได้อย่างสอดคล้องกับการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

จากข้างต้นย่อมทำให้มองเห็นว่า ทรัพยากรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสู่ฐานอำนาจทางการเมืองมี 5 ประเภทหลักๆ ได้แก่

ประการแรก กำลังเพื่อการบังคับใช้ความรุนแรง ซึ่งทรัพยากรประเภทนี้ย่อมมีอยู่ในกองทัพ โดยมักอ้างอิงความชอบธรรมในการใช้อำนาจเหล่านี้ผ่านสถานการณ์ความเร่งด่วน ความมั่นคงของชาติ ความต้องการของประชาชน เป็นต้น

ประการที่สอง บารมีและอิทธิพล ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้มักพบทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและรวมถึงระดับองค์กร นัยของทั้งสองคำนี้มีความหมายในเชิงลบที่สะท้อนถึงความน่าเกรงใจ น่าเกรงขาม น่าเกรงกลัว อันมีผลให้บุคคลรอบข้างต้องกระทำตามแม้จะด้วยความพอใจหรือไม่ก็ตาม

ประการต่อมา ผลประโยชน์ ถือเป็นสิ่งล่อใจที่สำคัญ อาจเป็นได้ทั้งในรูปแบบนโยบายที่กระทำแล้วและกำลังจะกระทำก็ได้ และขณะเดียวกันผลประโยชน์ก็อาจถูกแปรรูปอยู่ในลักษณะทรัพย์สิน เงินทอง ของแลกเปลี่ยนอื่นๆ ก็ได้

ประการที่สี่ เสียงสนับสนุนจากประชาชน ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถผลักดันให้ใครก็ตามสามารถเข้าสู่ฐานอำนาจทางการเมืองได้โดยอ้างอิง “ความชอบธรรม” ผ่าน “เสียงสวรรค์” นี้ในฐานะ “การเป็นตัวแทนจากประชาชน” เพราะฉะนั้นการสร้างเสียงสนับสนุนจึงอาจเกิดขึ้นทั้งในแบบที่มาจากจิตวิญญาณของความเห็นพ้องของประชาชนเองและในแบบที่มาจากการระดมผ่านทรัพยากรอื่นๆ ที่กล่าวมาข้างต้นก็ได้

ประการสุดท้าย เงินทุน ถือเป็นทรัพยากรที่มีความเกี่ยวพันกับปัจจัยทั้งหมดข้างต้น เนื่องจากสามารถสนับสนุนต่อการสร้างฐานอำนาจทางทหาร บารมีและอิทธิพล ผลประโยชน์ และการสนับสนุนของประชาชน

ฉะนั้นหากลองพิจารณาจากที่กล่าวมาข้างต้นย่อมทำให้เห็นว่า ฐานอำนาจทางการเมืองที่ไม่ชอบธรรมสามารถสร้างความถดถอยทางการเมืองให้เกิดขึ้นมาได้ โดยเฉพาะการพัฒนาให้การเมืองอยู่บนฐานของหลักการประชาธิปไตยที่ประชาชนมีอำนาจอย่างแท้จริง ดังที่พบว่าการเข้าสู่ฐานอำนาจทางการเมืองการปฏิวัติรัฐประหาร การสวมบทบาทคนกลางเข้าสู่รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตการเลือกตั้ง ล้วนเป็นการบ่งชี้ให้เห็นว่า อำนาจอธิปไตยมิได้อยู่ในมือของปวงชน

อย่างแท้จริง ขณะเดียวกันทรัพยากรที่สำคัญอันเกี่ยวพันกับการเข้าสู่ฐานอำนาจล้วนแล้วแต่ผลักดันให้ประชาธิปไตยมิอาจก้าวพ้นการผูกขาดอำนาจเผด็จการไว้ในมือของกลุ่มกองทัพ และนายทุนหรือกลุ่มผู้มีอิทธิพล เพราะแม้จะมีการกล่าวถึงบทบาทของประชาชนอยู่บ้าง แต่ก็มีนัยที่บ่งบอกว่า ทั้งการผูกขาดการใช้ความรุนแรง อิทธิพล ผลประโยชน์ และเงินล้วนแปรเปลี่ยนไปเป็น “เสียงสวรรค์ที่ขาดความชอบธรรม” ได้

ระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริงจึงต้องอยู่บนฐานการเมืองที่ประชาชนคือผู้กำหนดบุคคลเข้าสู่เส้นทางการเมืองไปพร้อมๆ กับบทบาทของการเป็นผู้ควบคุมเกมการเมือง การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเพิ่มขึ้นภายใต้กรอบของการรักษาและเคารพต่อสิทธิและเสรีภาพของกันและกัน ย่อมถือเป็นหลักการสำคัญที่ช่วยลดการทำให้ประชาธิปไตยถอยหลังเข้าคลองไปสู่การพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไป เพราะฉะนั้นการกำหนดเส้นทางการเข้าฐานอำนาจให้ชอบธรรมจึงหมายถึงการปฏิรูปทางการเมืองให้ประสบความสำเร็จขึ้นในอนาคตไปพร้อมกันด้วย

ฉะนั้นจากลักษณะการใช้อำนาจทั้งหมดข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าการใช้อำนาจในทุกรูปแบบต่างมีทั้งข้อดีและข้อเสียทั้งสิ้น ซึ่งสามารถส่งผลต่อการสร้างการยอมรับของผู้ตามจนนำไปสู่การยอมตามและ/หรือการต่อต้านได้ทั้งสิ้น

คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ตั้งแต่ พ.ศ.2551 - 2554

การตีความเพื่อพิจารณาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้จำแนกประเด็นต่างๆ ออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ ประเด็นด้านการกล่อมเกลาทางการเมืองในช่วงก่อนการเข้าสู่ระบบการเมือง และประเด็นการเข้าสู่ระบบการเมืองในฐานะนักการเมืองอาชีพ ดังจะกล่าวเป็นลำดับๆ ต่อไป

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและการกล่อมเกลาทางการเมืองในช่วงก่อนการเข้าสู่ระบบการเมือง

ภายใต้พื้นฐานครอบครัวของบุพการีที่ประกอบอาชีพแพทย์และอาจารย์แบบชนชั้นสูงทางสังคม นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะในวัยเยาว์ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูบนพื้นฐานของอุดมการณ์แบบเสรีนิยม (LIBERALISM) กล่าวคือ

ประการแรก การยึดหลักปัจเจกบุคคลนิยม (INDIVIDUALISM) ซึ่งให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนตัวของบุคคล ดังพบว่า การอบรมกล่อมเกลาในวัยเด็กได้ส่งผลให้นายอภิสิทธิ์ยอมรับในเรื่องความสำคัญของความเป็นปัจเจกบุคคล

ประการที่สอง เสรีภาพ (LIBERTY OR FREEDOM) ดังหมายถึงการยอมรับหลักการตัดสินใจหรือใช้สิทธิแสดงออกในด้านต่างๆ ที่ไม่ไปละเมิดผู้อื่นนั้น พบว่า นายอภิสิทธิ์ยอมรับว่า การอบรมเลี้ยงดูลูกนั้นยังคงอยู่บนรากฐานอุดมการณ์แบบเสรีนิยมที่สอดคล้องกับหลักปัจเจกบุคคล เนื่องจากนายอภิสิทธิ์ เป็นคนที่พร้อมที่จะยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างบนพื้นฐานของเหตุผลและมุมมองไม่เห็นพ้องกัน

จากทั้งหมดข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นว่า นายอภิสิทธิ์ถูกอบรมกล่อมเกลาให้ยอมรับในแนวคิดแบบเสรีนิยมที่สอดรับกับแนวคิดการปกครองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ มองเห็นว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนมีความเสมอภาค (ในด้านโอกาส) สิทธิเสรีภาพในขอบเขตของกฎหมายที่เท่าเทียมกัน การดำเนินการต่างๆ ในรัฐยึดถือเสียงข้างมาก แต่ยังให้ความสำคัญกับเสียงส่วนน้อย และยึดกระบวนการประชาธิปไตย เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ การเสนอร่างกฎหมายของประชาชน

การเข้าสู่ระบบการเมืองในฐานะนักการเมืองอาชีพ

การลงสมัครรับเลือกตั้งโดยสุจริต ถือเป็นเส้นทางการเริ่มต้นของการเข้าสู่ระบบการเมืองไทย ซึ่งผู้ที่เข้าสู่ถนนทางการเมืองโดยวิธีการนี้ต้องอาศัยทุนทางสังคมสูง (High Social Capital) กล่าวคือ ต้องเป็นบุคคลที่ประชาชนโดยทั่วไปยอมรับว่าเป็น “คนดี” หรือ “คนเหมาะสม” หรือ “คนที่เชื่อถือได้” กับการเป็นผู้นำทางสังคมการเมืองที่ดี สามารถสร้างหรือกระจายผลโยชน์สาธารณะ (Public Goods) ให้เกิดแก่ประชาชนส่วนใหญ่ได้ บุคคลที่มีสูงย่อมสามารถก้าวเข้าสู่การลงสมัครรับเลือกตั้งได้

อย่างภาคภูมิ ขณะเดียวกันย่อมเป็นคู่แข่งสำคัญกับนักทุจริตการเลือกตั้ง โดยความท้าทายในการลงสมัครรับเลือกตั้งโดยสุจริตเกิดขึ้นครั้งแรกที่ถือเป็นตัวบ่งชี้ว่า นายอภิสิทธิ์มีภาวะผู้นำทางการเมืองโดดเด่น ได้แก่กรณีการเลือกตั้งในปี 2535 นายอภิสิทธิ์ ที่มีอายุขณะนั้นเพียง 27 ปี ก็ตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส.ในนามพรรคประชาธิปัตย์ และก็ได้เป็น ส.ส.หนึ่งเดียวของพรรคในกรุงเทพฯ พร้อมกับการเกิดกระแสอภิสิทธิ์ฟีเวอร์หลังการเลือกตั้งไม่กี่วัน

การเรียนรู้ทางการเมืองของนายอภิสิทธิ์ในฐานะนักการเมืองอาชีพตลอดระยะเวลาหลังลงสมัครรับเลือกตั้งได้สั่งสมให้นายอภิสิทธิ์มีภาวะสูงขึ้นตามลำดับ จาก ส.ส.ในฐานะสมาชิกพรรคก้าวมาสู่ตำแหน่งโฆษกพรรค รัฐมนตรี หัวหน้าพรรค ผู้นำฝ่ายค้าน และนายกรัฐมนตรีในปี 2551 ซึ่งพัฒนาการดังกล่าวล้วนเกี่ยวข้องกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสู่ฐานอำนาจทางการเมืองของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะมี 3 ประเภทหลักๆ ได้แก่

ประเภทแรก การมีบารมีและอิทธิพล ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้มักพบทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและรวมถึงระดับองค์กร นัยของทั้งสองคำนี้มีความหมายในเชิงลบที่สะท้อนถึงความน่าเกรงใจ น่าเกรงขาม น่าเกรงกลัว อันมีผลให้บุคคลรอบข้างต้องกระทำตามแม้จะด้วยความพอใจหรือไม่ก็ตาม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในมิตินี้กลับพบว่า นายอภิสิทธิ์ได้รับการยอมรับจากชนชั้นนำทางสังคมหลายท่าน

ประเภทที่สอง การได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชน ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถผลักดันให้ใครก็ตามสามารถเข้าสู่ฐานอำนาจทางการเมืองได้โดยอ้างอิง “ความชอบธรรม” ผ่าน “เสียงสวรรค์” นี้ในฐานะ “การเป็นตัวแทนจากประชาชน” เพราะฉะนั้นการสร้างเสียงสนับสนุนจึงอาจเกิดขึ้นทั้งในแบบที่มาจากจิตวิญญาณของความเห็นพ้องของประชาชนเองและในแบบที่มาจากการระดมผ่านทรัพยากรอื่นๆ เมื่อพิจารณาถึงบริบททางการเมืองจะพบว่า นายอภิสิทธิ์ได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนจำนวนมากผ่านทั้งจากกระแสสังคมที่ต้องการผู้นำทาง

การเมืองที่สามารถคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งได้ ไปพร้อมๆ กับการแก้ไขปัญหาของคนในชาติ เช่น ความยากจน ยาเสพติด และการสวัสดิการของรัฐ เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนายอภิสิทธิ์ได้นำเสนอนโยบายทางการเมืองต่างๆ ที่สอดคล้องกับนโยบายประชานิยมในอดีต โดยเฉพาะชุดนโยบายไทยเข้มแข็งเพื่อรักษาฐานเสียงจากประชาชนในประเทศไว้ ตัวอย่างแนวคิดที่น่าสนใจในการใช้การพัฒนาทางเศรษฐกิจมาเป็นจุดขายสำหรับการสร้างนโยบายรัฐบาล

ประเภทที่สาม การใช้กำลังเพื่อการบังคับใช้ความรุนแรง ซึ่งทรัพยากรประเภทนี้ย่อมมีอยู่ในกองทัพ โดยมักอ้างอิงความชอบธรรมในการใช้อำนาจเหล่านี้ผ่านสถานการณ์ความเร่งด่วน ความมั่นคงของชาติ หรือความต้องการของประชาชน เป็นต้น

การแสดงออกถึงการบังคับใช้ความรุนแรงในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะเกิดขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงที่มีการชุมนุมต่อต้านรัฐบาล และการจัดการกับกลุ่มที่มีทัศนคติเชิงลบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ การก่อความไม่สงบในช่วงเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ.2552 และ พ.ศ.2553 จากการชุมนุมของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ดังที่พบว่ามีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินขึ้นมาทำหน้าที่ดังกล่าว รวมไปถึงการประกาศกฎอัยการศึกเพื่อจัดการกับฝ่ายที่ก่อความไม่สงบในรัฐ

การสรุปเชิงสังเคราะห์

จากงานของ Landman (2000, p. 4-19) ได้สะท้อนให้เห็นว่า ระดับของการวิเคราะห์ (levels of analysis) ทางรัฐศาสตร์ในระดับจุลภาค หรือระดับปัจเจกบุคคล (the micro or individual level) ซึ่งเน้นพิจารณาไปที่กิจกรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคลทั้งหลาย ดังกรณีของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะนั้นเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ แม้ว่าการศึกษาด้วยแนวทางการศึกษาอื่นๆ (approaches) เช่น แนวทางปฏิฐานนิยม และสัจนิยมจะสามารถสร้างความเข้าใจถึงปรากฏการณ์ทาง

การเมืองได้ด้วยเช่นกันก็ตาม แต่แนวทางการตีความ (interpretative approach) ก็ถือว่าเป็นทางออกหนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแสวงหาหรือสร้างความรู้ได้ด้วยเช่นกัน

ผลการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่า การตีความพฤติกรรมทางการเมืองผ่านข้อมูล จาก http://th.wikipedia.org และ www.abhisit.org ในมิติของการครอบครองฐานอำนาจทางการเมืองทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การมีบารมีและอิทธิพล การได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชน และ การใช้กำลังเพื่อการบังคับใช้ความรุนแรง มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ตั้งแต่ พ.ศ.2551 – 2554 อย่างชัดเจน แต่ไม่พบว่ามีการกล่าวถึงปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่ในลักษณะทรัพย์สินเงินทอง ของแลกเปลี่ยนอื่นๆ และด้านโดยเฉพาะปัจจัยด้านเงินทุนมาเป็นฐานอำนาจสำคัญในการรักษาภาวะผู้นำทางการเมืองเอาไว้มากพอ ทั้งนี้ในอีกด้านหนึ่งนั้นพบว่ากระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองในวัยเยาว์ส่งผลต่อการสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองด้วย

บรรณานุกรม

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545). *สัญวิทยา, โครงสร้างนิยม, หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิภาษา.

ธวัช บุณยมณี. (2550). *ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

บาร์ต, โรล็องด์. (2547). *มายาคติ (Methodologies)*. (วรรณพิมล อังคศิริสรรพ, ผู้แปล). กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

มนต์นภา เรืองบุปผา. (2547). *คุณลักษณะของอธิการบดีที่พึงประสงค์ เมื่อเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ: ศึกษากรณีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง*. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). *ภาวะผู้นำ.* กรุงเทพฯ: ธนชัช การพิมพ์.

วิโรจน์ พิมานมาศสุริยา. (2552). *ผู้นำกับการพัฒนาสังคมในยุคโลกาภิวัตน์.* ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.

วันชัย มีชาติ. (2550). *การบริหารองค์การ.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). *ภาวะความเป็นผู้นำ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอ็กซเปอร์เน็ต.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). *ภาวะผู้นำในองค์การการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักปัญญาชน.

สุวัฒน์ จันทรจำนง. (2540). *ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.

อนุสรณ์ ลิ่มมณี. (2542). *การอธิบายกับการวิเคราะห์ทางการเมือง : ข้อพิจารณาเบื้องต้นในเชิงปรัชญาสังคมศาสตร์.* กรุงเทพฯ : โครงการผลิตตำราและเอกสารการสอนคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Arslan, D. Ali. (2006). *The Turkish power elite*. Retrieved from http://www.Insan bilimeri.com/en

Bealey, Frank. (1999). iron law of oligarchy. *The Blackwell Dictionary of Political Science.* Massachusetts: Blackwell Publishers.

French, John R. (1993). *A formal theory of social power*. New York: Irvington.

Higley, John and Burton, Michael. (2006). *Elite Foundation of Liberal Democracy.* Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers.

Landman, Todd. (2000). *Issues and methods in comparative politics.* London and New York: ROUTLEDGE Taylor & Francis Group.

Pareto, Vilfredo. (1935). *The mind and Society*. New York: Dover Publications.

Wendt, Alexander. (1999). *Social Theory of International Politics.* Cambridge: Cambridge University Press.

Weber, Max. (1978). *Economy and Society*. California: University of California Press.